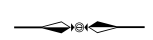

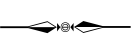
מסורת הש"ס

(א) רש"ל מ"ו, ט (ג) שרירובין ט. יומא מז., א (א) לקמן מט., (ד) ונעיל לז.; (ה) נדברים כה., 1 (ו) ד"ה ומינן,

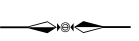
תורה אור השלם

1. וְכִי יִגַּח שׁוֹר אֶת אִשׁ או אֶת אִשָּׁה וְמוֹת סָקוּל יִסְקַל הַשׁוֹר וְלֹא יֵאָבֵל אֶת בְּשָׂרוֹ וּבִעַל הַשׁוֹר נָקִי:
שמות כא כח
2. וְכִי יִצְצוּ אָנָשִׁים וַיִּגְּפוּ אִשָּׁה הָרָה וַיֵּצְאוּ יָלְדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אֶסּוֹן עָנֹשׁ יַעֲנֹשׁ בְּאִשֶּׁר יִשִּׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְהָרָן בַּפְּלִלִים:
שמות כא כב

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה גבי וכו' לא נפיק דמאש אלא מאנשים.
י"ב ס"א ובעיל בהמניח גרסי' אי מההוא ה"א זכר לחודיה וי"ג זכר ונשאת בדושת נפק מאנשים:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כתב וכו' בדפ"י לעיל. דף לח ע"א תוס' ד"ה דל"כ:

מוסף רש"י

יעיבא. אורח' (שרובין ט. ט.)

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

משנה רכרבי. ברישא שקיל להו וכי הדר משכח זוטרי שקיל. הכא

נמי אע"ג דרأיה גדולה אמר ליה ברישא כי הדר משכח ראיהה זוטרמי אמרה ניהליה: **משנה זוטרי**. ברישא שקיל להו סכר דלמא לא משכח אחריני וכי הדר משכח רכרבי ולית ליה מנא כולי האי

דליחזקינהו לכולהו שדי זוטרי ושקיל

רכרבי. ה"נ המית אמר ליה ברישא דאכתי לא הוה ידע ליה מילמא דעדיפא מיינה כי הדר משכח הן הדר ביה מקמייתא: **מדמי ולדות**. נגח את האשה ויאלו ילדיה: **כי ינצו אנשים**. ונגפו אשה הרה ולא שורים: **אף שורים**. דפטור להו קרא מועדים הוא דפטור אבל תמין ליחייבו: **כסב רחמנא ובעל השור נקי**. למימר דלא דרשין אנשים ולא שורים הדומין לאנשים אלא תם פטור ומועד חייב:

גבי נושא נמי. דקיימא לן (לקמן דף פו. ט.) שורו שצייש פטור ונפקא לן מכי ינצו אנשים יחדו איש ואחיו וקרבה אשת וגו' וקצותה את כפהס' ממון דהיינו בושת נימא הכי כו': **וכ"ס ה"ג**. דלרבי יוסי הגלילי משלם מועד ממון בושת: **אלא אביי ורבא דאמרי פרוויסהו**. להכי אכטריך דאי מדר"ע הוה אמינא אנשים ולא שורים הכי מידרש אנשים הוא דכי יש אסון בנאשה לא יענשו בדמי ולדות דקס ליה דכרבה מיינה אבל שורים אפילו יש אסון יענשו בדמי ולדות דליכא זה חיוב מיתה כתב רחמנא כו': **אטו באסון סליא מילנא בכוונה סליא מילנא**. ואפילו יש אסון בנאשה יענשו אס נתכוין לחצירו דסצירא ליה לרב אלא כר' שמעון דאמר במס' סנהדרין צאלו הן הנשרפין (דף עט.) נתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתה וחייב ממון ולית ליה דתנא דבי חזקיה דאמר לא חלקת בו בין מתכוין לשאין מתכוין לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון ולא יהיה אסון דקרא בחצירו קדריש ליה אס אין אסון בחצירו אפילו יש אסון בנאשה יענש וכיון דאנשים אהיכא דיש אסון נמי יענשו אשתכח דלמעטי שורים צין ביש אסון צין בשאין אסון ובעל השור נקי למה לי: ונימא

הא תם מיחייב. לא צעי למימר תם שמחויב ממה שהמועד פטור דאטו משום דאייעד יהיה פטור יותר אלא ה"ק דמועד יהיה פטור שלא לחייבו בהעדאה יותר מתם והא דקאמר יציבא בארעא משום דז תמות הקל שאין משלם אלא מגופו חייב דז מועדת לא כ"ש: **כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור**. ואכטריך למיכתב אנשים דאי לא כתב אלא בעל השור נקי הוה מוקמינן נקי מחלי כופר והוה מחייבינן צין תם צין מועד בדמי ולדות אבל השתא דכתיב אנשים למעוטי מועד אית לן לאוקמי פטור דנקי אתם דלא להוי יציבא בארעא וכו': **כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב**. ונקי מדמי ולדות דקתני לאו לפוטרו מדמי ולדות אכטריך אלא כלומר דוקא תם פטור מדמי ולדות ואי לא כתב אנשים כלל הוי פטרינן נמי במועד דלא מחייב הכתוב במועד אלא במקום שחייב תםס *כדפירשמי לעיל (לח.) ולהכי כתב אנשים דליתי נקי לגלויי עליה דלא משתעי אנשים ולא שורים אלא בתם והא דתניא בהסובל (לקמן דף פו.) שור אין משלם אלא נזק ופטור מדמי ולדות משמע דאייירי במועד דמשלם נ"ש ועוד דומיא דאדם ואפילו הכי פטור מדמי ולדות ההיא כר"ע אחיא:

מב.

הא תם מיחייב. לא צעי למימר תם שמחויב ממה שהמועד פטור דאטו משום דאייעד יהיה פטור יותר אלא ה"ק דמועד יהיה פטור שלא לחייבו בהעדאה יותר מתם והא דקאמר יציבא בארעא משום דז תמות הקל שאין משלם אלא מגופו חייב דז מועדת לא כ"ש: **כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור**. ואכטריך למיכתב אנשים דאי לא כתב אלא בעל השור נקי הוה מוקמינן נקי מחלי כופר והוה מחייבינן צין תם צין מועד בדמי ולדות אבל השתא דכתיב אנשים למעוטי מועד אית לן לאוקמי פטור דנקי אתם דלא להוי יציבא בארעא וכו': **כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב**. ונקי מדמי ולדות דקתני לאו לפוטרו מדמי ולדות אכטריך אלא כלומר דוקא תם פטור מדמי ולדות ואי לא כתב אנשים כלל הוי פטרינן נמי במועד דלא מחייב הכתוב במועד אלא במקום שחייב תםס *כדפירשמי לעיל (לח.) ולהכי כתב אנשים דליתי נקי לגלויי עליה דלא משתעי אנשים ולא שורים אלא בתם והא דתניא בהסובל (לקמן דף פו.) שור אין משלם אלא נזק ופטור מדמי ולדות משמע דאייירי במועד דמשלם נ"ש ועוד דומיא דאדם ואפילו הכי פטור מדמי ולדות ההיא כר"ע אחיא:

גבי בושת נמי נימא הכי אנשים כו'. דגבי בושת כתיב כי ינצו אנשים יחדו איש ואחיו דמאיש בעמיתו לא נפקא אלא זכר לחודיה וריפוי ושת נפקא מהוה כדאמרין בהמניח (לעיל דף נג.) ואפילו לר"ע דמאיש בעמיתו נפקי כולהו מודה הוא בדושת לא נפיק מיינה אלא זכר וריפוי ושת שרגילין להיות ע"י חבלה דומיא דתניתא מוס אבל בושת דרגיל להיות רוב פעמים צלא חבלה לא נפיק מאיש אלא מאנשים (ס.) וא"ת וריפוי ושת צין לר"ע וצין לרבנן לילף מאנשים דכתיב גבי ריפוי ושת וכי יריצון אנשים וי"ל דקיס ליה לגמרא דההוא אנשים אתא לדרשא אחרינא ומהאי טעמא נמי א"ש דלא פריך גבי ריפוי ושת נמי נימא הכי אבל ההוא דבושת קיס לן דלמעוטי שורים אתא והא דלא פריך

גבי זכר נמי נימא הכי דכתיב איש בעמיתו ולא שור בעמיתו שור דומיא דאיש כו' משום דנימא ליה למפרך מקרא דאנשים דומיא דההיא דאייירי זה: **בכוונה תליא מילתא**. פ"ה דס"ל כר"ש דאמר צאלו הן הנשרפין (סנהדרין דף עט. ושס) נתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתה וכיון דפטור ממיתה חייב בדמי ולדות דלית ליה דתנא דבי חזקיה וקסה לר"י וכי היה תמה רב אלא בר אהבה על אביי ורבא אס סבורין כרבנן ועוד דלריכא למימר דרב אלא וברייתא דרב חגי דרומאה פליגי אתנא דבי חזקיה וה"ל למפרך הכא כדפריך רבא עליה דרב דימי פרק אלו נערות (כתובות דף לה. ושסו) ומי איכא מאן דלית ליה דתנא דבי חזקיה ונראה לר"י דרבא ואביי לא היו פוטרינן שורים מדמי ולדות מנקי אלא דוקא היכא דלא נתכוונו לאשה דומיא דאנשים דמשתעי בזה קרא אבל נתכוון לאשה ענמה חייב מדלא קאמר אנשים אין אסון יענש הא יש אסון לא יענש צין נתכוונו זה לזה צין לא נתכוונו זה לזה אלא לאשה ענמה ולא שורים דצין הכי וצין הכי יענש כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור וזהו משמע שפיר דפטור בכל ענין אלא ודאי בנתכוונו לאשה ענמה חייצין לאביי ורבא ואע"ג דבאנשים פטרי טפי כשמתכוונים לאשה היינו משום דשייך בזה קס ליה דכרבה מיינה אבל בשור לא שייך ופריך רב אלא בר אהבה והא ע"כ בכוונה תליא מלתא לרבי דדריש בהנשרפין (סנהדרין דף עט. ושס) וגתתה נפש תחת נפש ממון ולית ליה לא חלקת צין מתכוין לשאין מתכוין לענין דמי הנהרג וסובר רב אלא דהוא הדין לענין דמי ולדות דכיון דגלי קרא שיש לחלק צין מתכוין לשאין מתכוין לענין דמי הנהרג לא נלמוד עוד שום פטור ממון כשאין מתכוין מכה הקישא ואע"ג דאית ליה הקישא לענין שאר דברים וא"כ לדידיה אנשים אפילו יש אסון בנאשה יענשו ולדידיה יש לנו לפטור בשורים אפילו נתכוונו לאשה שאי אפשר לרבי לדרוש אלא כמו שדורש אחרי כן ומדרכי נשמע לכולהו מנאי שלא מצינו מחלוקת זה ביניהם ואביי ורבא סצירי להו דדוקא למאי דגלי קרא כגון לדמי הנהרג לרבי גלי אבל בשאר ממון לא גלי וכן מוכח בהפריה (לקמן דף מט.) דאביי ורבא סצירי להו שהוא חייב בשורים כשנתכוין לאשה ענמה דתנן שור שהיה מתכוין לחצירו והכה אשה ויאלו ילדיה פטור מדמי ולדות ודייקינן בגמרא טעמא דנתכוין לחצירו אבל נתכוין לאשה משלם נימא תהוי תיובתא דרב אלא בר אהבה משמע דלרבא ואביי ניחא דמחייבי ומתניתין דהסובל (לקמן דף פו.) דפטור שור מדמי ולדות דוקא כשלא נתכוין לחצירו דומיא דאנשים דקרא:

עין משפּט
גר מצוה

גג א ב מיי' פיר"א מהל' מוקי ממון הלכה ג: גר ג ד ה מיי' פ"ד מהלכות חובל ומזיק הלכה ה ו סמג עשין ע טוש"ע ח"מ ס' חגב פתיף א וסעיף ד: